

K O M M U N P R O G R A M 2 0 1 5 - 2 0 1 8

J Ö N K Ö P I N G S K O M M U N

JÖNKÖPINGS KOMMUN är, och ska även i framtiden vara, en bra plats att leva och verka på.

Vi vill framtidssäkra Jönköpings kommun genom att forma och förbereda vår kommun för en tid där vi använder våra naturresurser i en sådan takt att de hinner återskapas, där avfallet inte läggs på hög utan tas om hand på ett miljömässigt riktigt sätt och där vi hittar ersättning för icke förnybara resurser.

Vi vill även framtidssäkra vår kommuns kanske viktigaste och mest livsavgörande resurs – vårt dricksvatten!

Politikens koppling till forskning är viktig och vi vill ta tillvara forskningens resultat för att utveckla nya, bättre lösningar för vår kommuns samhälls- och klimatutmaningar.

Genom upplåning och kapitalförvaltning påverkar kommunen samhällsutvecklingen. Kommunens samlade medel, inklusive pensionsavsättningar, ska förvaltas på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt.

Jönköping den 8 maj 2015-05-05

David Jersenius

David Jersenius

Margareta Sylvan

Margareta Sylvan

Energiförsörjning

En väl fungerande energiförsörjning är av grundläggande betydelse för vår kommuns verksamhet och utveckling.

Vår vision för Jönköpings kommun är 100 procent förnybar energi – att kommunen tar fullt ansvar för miljön och inspirerar andra att göra detsamma.

Vi vill utöka Jönköpings kommuns innehav av solpaneler på kommunala byggnader och driva på för utbyggnad av vindkraft på lämpliga platser. Detta för att minska vårt beroende av fossil energi. En minskad användning av fossila bränslen såsom olja ger dessutom en bättre luftkvalitet.

Våra kommuninvånare ska ges möjligheter att producera sin egen el genom till exempel solpaneler på villatak.

Förutom att den energi vi använder ska komma från förnybara källor är det viktigt att vi minskar vårt totala energianvändande.

- Kommunens inköpta elenergi ska vara till 100 procent förnybar.
- Jönköpings kommuns innehav av solpaneler på kommunala byggnader ska utökas och kommunen ska driva på för utbyggnad av vindkraft på lämpliga platser.

Om ekonomi

Vårt perspektiv på ekonomi är långsiktigt. Vi vill inte att Jönköpings kommun lämnar ekonomiska eller ekologiska skulder till barn och barnbarn. Därför är det viktigt att ta ansvar här och nu för att hushålla med våra resurser och investera för framtiden. Om vi använder dessa resurser klokt och prioriterar våra investeringar för en grön omställning, till exempel i energieffektivare hus, för att fasa ut kemikalier, förbättra våra reningsverk och till fler och bättre cykelvägar, då minskar vi kostnaderna för kommande generationer.

Vi ser inget egenvärde i hög eller låg skatt. Vår kommun ska använda våra gemensamma skattemedel resurseffektivt och klimatsmart och driva en fördelningspolitik för ett socialt hållbart samhälle. Värdet av att hålla en hög kvalitet i vård, omsorg, kultur och skola, samt göra nödvändiga investeringar i våra barns och vår miljöns framtid, är viktigare än sänkt skatt.

Om tillväxt

Vi är kritiska till begreppet tillväxt när BNP används som mått på tillväxt och utveckling. Allt som överhuvudtaget har ekonomiska konsekvenser räknas in i BNP. En trafikolycka är positiv sedd ur BNP-vinkeln. Tillväxt i dagens språkbruk är ett mått på pengaflöden. Vi vill istället mäta vad vi vill uppnå. Men detta är oerhört mycket mer komplext. För hur mäter man graden av demokrati, resursutnyttjande eller jämställdhet?

Vår kommuns utmaning ligger i att spara på resurserna. Ekosystemet är på väg att braka ihop och traditionella begrepp ställs på ända. Och vi kan inte bortse från att många företag som idag genererar jobb och producerar produkter samtidigt förbrukar jordens resurser utan att återställa dem.

I vår kommun, och större delen av västvärlden, lever vi som om vi hade tillgång till två jordklots resurser. Ändå har vi både kunskapen och tekniken för att genomföra de smarta lösningar som krävs för att ställa om till att bli mindre resurskrävande. En utveckling som vi eftersträvar.

Vi skiljer alltså på tillväxt, i ordets traditionella mening, och utveckling. Vi är däremot positiva till utveckling – teknisk, ekonomisk och begreppsmässig.

Gröna obligationer för gröna investeringar

Jönköpings kommun ska under mandatperioden ge ut gröna obligationer för i storleksordningen 500 miljoner kronor.

Hur kommunen lånar pengar är ett kraftfullt sätt att agera i miljöfrågan. Gröna obligationer kan bidra till att styra stora pengaflöden mot hållbara investeringar som leder till mindre energianvändning och lägre klimatpåverkan. Det kan vara hållbara byggnader, avfallshantering och/eller vattenrening. Pengarna öronmärks för projekt som är bra för framtiden. Gröna obligationer erbjuder samma avkastning som andra obligationer med liknande villkor, samtidigt som de bidrar till en bättre miljö och större medvetenhet om klimatrelaterade utmaningar och lösningar.

Genom att ge ut gröna obligationer får Jönköpings kommun större riskspridning i sin låneportfölj och når investerare som profilerar sig på miljö, såsom banker, pensionsförvaltare och försäkringsbolag.

- Jönköpings kommun ska under mandatperioden ge ut gröna obligationer för i storleksordningen 500 miljoner kronor.

Kommunens skogar och trädbärande marker

Jönköpings kommun måste snarast utföra de åtaganden, och anpassa verksamheten, i enlighet med ”Program för Jönköpings kommuns skogar och trädbärande marker” som antogs av Kommunfullmäktige 20120329.

Kommunens produktionsskogar ska på sikt ombildas till naturskogar utan krav på avkastning. De, i sammanhanget, små inkomsterna från produktionsskogen uppvägs av en ökad biologisk mångfald och fler ekosystemtjänster.

- Kommunens produktionsskogar ska på sikt ombildas till naturskogar utan krav på avkastning.

Grönt bokslut

Ekonomi innebär hushållning med resurser. Det är enbart om ekologi, resurser och sociala villkor hålls samman som en långsiktigt hållbar hushållning kan bli verklighet. Jönköpings kommun ska vara ett föredöme och en vägvisare för att hushålla med våra resurser på ett hållbart sätt. Förebyggande sociala insatser och miljöarbete sparar pengar på sikt. De satsningar och investeringar som ger mest samhällsnytta ska väljas i första hand. Etiska och sociala krav ska vara en självklarhet.

En ansvarsfull förvaltning av inte bara våra skattemedel utan även våra naturresurser måste vara prioriterat för att framtidssäkra vår kommun.

Idag görs en begränsad redovisning för att beskriva hur miljön i Jönköping mår. Denna redovisning är otillräcklig.

Jönköpings kommun ska varje år göra ett genomtänkt och heltäckande Grönt Bokslut. Avsikten med Grönt Bokslut är att framtidssäkra vår kommun genom att belysa samband och visa på konsekvenserna av tagna beslut.

- Jönköpings kommun ska varje år göra ett genomtänkt och heltäckande Grönt Bokslut.

Vätterns vatten

Gruvan som planeras i Norra Kärr kommer, om den blir verklighet, att utgöra ett hot mot vårt dricksvatten. Gruvan är tänkt som ett mycket stort dagbrott, betydligt mycket större än det som från början redovisats, med giftiga rester från anrikningen som kommer att lagras i dammar för all framtid. Dammar som läcker och rinner ner i Vättern. För alla dammar läcker. Men den stora katastrofen inträffar om dammen brister. Att gruvdammar brister händer så gott som varje år på olika ställen i världen, även i Sverige. Vättern förser idag hundratusentals människor med dricksvatten och Jönköpings tätort har ingen alternativ dricksvattentäkt.

I stora delar av Europa blir vattenkvaliteten allt sämre. EU har ålagt kommuner och regioner att ta fram vattenförsörjningsprogram där alternativa dricksvattentäkter definieras. Men för Jönköpings tätort finns, som sagt, inga alternativ. Det är därför mycket angeläget att ge Vättern högsta möjliga skydd.

Användningen av kemikalier påverkar vårt dricksvatten genom rester som hamnar i Vättern. Vi behöver vara mer restriktiva med kemikalier inom den kommunala verksamheten samt ge förutsättningar för hushållen att minska sin användning av kemikalier. Och det ska vara enkelt att lämna in farliga kemikalier till återvinning/deponi.

Försvarsmakten har dumpat militärt avfall och bly i Vättern sedan 40-talet. Det har aldrig förts några journaler över dumpningarna och Försvars-makten fortsätter än idag med både flyg- och skjutverksamhet. Projektileskrot som bly, stål och koppar kommer att påverka sjön och utsläppen av flygfotogen ger också naturkonsekvenser.

- Jönköpings kommun ska ta aktivt avstånd till gruvan i Norra Kärr och verka förändrad lagstiftning så att Vättern kan bli klassad som riksintresse för dricksvattentäkt.
- Kommunens kemikaliepolitik ska ta hänsyn till vilka utsläpp den förorsakar.
- Kommunen ska ta ställning mot militära flygövningar över Vättern.

Återvinningsindustri

Forskare uppskattar att enbart ungefär hälften av våra metaller, inkluderat sällsynta jordartsmetaller som redan brutits upp från jorden, är i användning i dag. Resten ligger på soptippar, i gruvindustrins slagghögar och under marken i våra städer i form av nedlagd infrastruktur. De finns också i uttjänta datorer, telefoner, vitvaror och mycket annat. Och det är inga små mängder metaller som döljer sig här.

Drygt 70 procent av allt kvicksilver, silver, tenn, bly, guld, zink och mangan har redan ”grävt upp från gruvorna” och finns ovan jord, eller i nergrävd infrastruktur under marken i våra städer. Men återvinning är fortfarande idag obruten mark.

Vi vill att Jönköpings kommun, i samarbete med Högskolan och näringslivet, initierar en återvinningsindustri för metaller. Det skulle initialt kräva en del kommunala investeringar men på sikt skapa jobb, nya utbildningsprogram och ett mer hållbart samhälle. Jönköpings funktion som logistikcentrum kan också utnyttjas och skapa förutsättningar för en ny återvinningsindustri.

- Jönköpings kommun ska, i samarbete med Högskolan och näringslivet, initiera en återvinningsindustri för metaller.

Entreprenörstaden Jönköping

Jönköpings kommun präglas av ett aktivt entreprenörskap och ett bra näringslivsklimat. Kommunen ska även fortsättningsvis vårda, utveckla och fördjupa sina kontakter med näringslivet. Högskolan i Jönköping kommer i framtiden, med större efterfrågan på utbildad kompetens, att spela en allt viktigare roll för kommunens framtid. Vi vill fördjupa och vidga samarbetet med Högskolan.

Tekniska produkter som sparar vår miljö blir allt vanligare, även i vår kommun. Det kan vara solpaneler, laddstationer för elbilar eller stora och små vindkraftsparker. För utveckling, installation och drift av den här typen av produkter behövs utbildad och kunnig arbetskraft på alla nivåer, från gymnasiet upp på högskolenivå.

Genom att satsa på grön miljövänlig teknik i kommunen skapar vi samtidigt nya jobb. Jobb som innebär trygghet för den enskilde och stora vinster för miljön.

Inom fordonstekniska programmet på TTC vill vi utöka verksamheten med en inriktning som konverterar äldre bilar till miljöbränslebilar. Vi vill också starta upp en variant av bilmekanikerutbildningen som utbildar gymnasieungdomar till mekaniker med inriktning mot miljöbränslebilar. Detta för att lokalt kunna erbjuda verkstäder det framtiden kräver.

- Jönköpings kommun ska skapa förutsättningar för utveckling och produktion av grön miljövänlig teknik.
- Fordonstekniska programmet på TTC ska utöka verksamheten med en inriktning som konverterar äldre bilar till miljöbränslebilar.

Kommunal plan för att hantera framtida klimatförändringar

Vi ansluter oss till den vetenskapliga bedömningen att mänsklig aktivitet ligger bakom den pågående globala uppvärmningen. För att uppnå en hållbar framtid måste vi ändra både livsstil och konsumtionsmönster.

Redan i utkastet till kommunens Översiktsplan från 1998-99 framfördes klimatförändringen som ett potentiellt hot för Jönköpings kommun – ett hot som bör beaktas i den fysiska planeringen. Först i maj 2009 antogs ett program för hantering av de förväntade konsekvenserna av klimatförändringarna där enbart de mest akuta problemen behandlas.

Prognosen från 2009 års rapport om bland annat ökade regnmängder slog in betydligt snabbare än någon kunde ana. 2010 drabbades Gränna av flera dagars ihållande regn med ras och erosionsskador för miljontals kronor. I slutet av juli 2013 drabbades området kring A6 av ett mycket intensivt åskväder. En del av de fysiska och ekonomiska konsekvenserna har blivit kända men långt ifrån alla.

Jönköpings kommun bör snarast uppdatera rapporten från 2009 och sätta igång ett mer heltäckande anpassningsprogram för de förväntade klimatförändringarna. Medvetenheten om konsekvenserna av klimatförändringarna hos samtliga förvaltningar måste förbättras och hållas ajour. Tekniska kontoret måste få resurser att bygga för nya vädermönster och Stadsbyggnadskontorets plan- och bygglovsarbete måste anta en mer defensiv och strategisk attityd där framtida samhällskonsekvenser och juridiska aspekter tas i beaktande.

Kommunen ska inte planera, planlägga och sälja mark som ligger i riskzoner för framtida översvämningar. Ingen bebyggelse ska hamna under en nivå på 90,3 meter över havet (enligt RH2000). Nya hydrologiska rön har visat att även denna lägsta höjd för bebyggelse under extrema förhållanden kan vara otillräcklig. Vi ska inte förlita oss på pumpning av dagvatten utan ha en klar plan för vart vattnet ska ledas.

Jönköpings kommun ska:

- Snarast uppdatera rapporten från 2009 och sätta igång ett mer heltäckande anpassningsprogram för de förväntade klimatförändringarna.
- Arbeta mer strategiskt och offensivt för omställning till ett fossilfritt och mer hållbart samhälle som tar hänsyn till hela biosfären.
- Ge tydliga och strikta direktiv till samtliga förvaltningar, nämnder och kommunala bolag att jobba mer aktivt med ett strategiskt och långsiktigt perspektiv som klimatsäkrar kommunens verksamheter i sin helhet.
- Se till att klimatrelaterade åtgärder präglar alla beslut på alla nivåer och att det är överordnat alla andra mål där så är möjligt och befogat. Avsteg ska motiveras och godkännas.
- Inrätta ett parlamentariskt klimatråd (alternativt klimatutskott).
- Arbeta för en långsiktig blocköverskridande överenskommelse som beaktar Jönköpings utsatta läge.
- Se till att all kommunal upphandling tar hänsyn till miljö- och klimataspekter.

Cykel- och promenadstaden Jönköping

Sedan 1950-talet har nästan all stadsplanering utgått från den bilburna människan. Det är dags att skifta fokus. Men en så genomgripande förändring kräver mod. Mod att utmana gamla särintressen. Mod att ifrågasätta hur vi bygger parkeringshus på kommunens bästa tomter. Mod att utmana parkeringsnormer.

Jönköping har stor potential att skapa transportsystem som inte är byggda kring bilen. Speciellt i framtiden, då fler områden runt dagens centrum kommer att bebyggas med bostäder. Att cykla eller gå är bra för både hälsa och miljö. Det i sin tur ger färre bilar och mindre avgaser. Cykel ger dessutom frihet för både för barn och vuxna.

Jönköping kommun ska i framtiden leva upp till att kalla sig cykelkommun. Fler kommuninvånare ska ta cykel till skolan, jobbet eller för att uträtta kortare ärenden. Vi ska därför förbättra och underlätta för cykeltrafik i kommunen generellt, men först och främst i Jönköpings tätort, där positiva effekter snabbast kan avläsas.

Men cyklisterna måste få förtroende för underhållet av cykelbanor hela året. Upplever inte cyklisterna att de är trygga i trafiken kommer de inte att välja cykel som färdmedel. Många cykelolyckor kan relateras till dåligt skötta vägbanor, otydligt markerade och ibland obefintliga cykelbanor, korsande bilvägar och samutnyttjande av utrymme med gående.

Därför ska Jönköpings kommun redan under kommande vinter påbörja försök med sopsaltning på några av de sträckor som redan är kända för att ha störst cykeltrafik. Samtidigt ska försök göras med höjt snöröjningsintervall med sopning och/eller plogning utan saltning på andra delar av dessa sträckor. Även på trottoarer i centrum ska försök göras med sopsaltning respektive med höjt snöröjningsintervall med sopning och/eller plogning utan saltning. Detta kommer att vara en nödvändig förhöjd ambitionsnivå jämfört med idag. Samtidigt räknar vi med att risken för olyckor som leder till sjukskrivning minskar.

För att underlätta för fler att ta cykeln istället för bil, eller som ett komplement till kollektivtrafiken, ska kommunen utreda möjligheterna till ett hyrcykelsystem.

- Barnarpgatan ska ombildas till gågata mellan Brunnsgatan och Västra Storgatan.
- Cykel- och gångvägar ska integreras fullständigt i trafiksystem och planering. Planering och drift ska ske på samma professionella sätt som för biltrafiken.

- Jönköpings kommun ska se till att det finns ett hyrcykelsystem över hela staden.
- Cykel- och gångbanor ska prioriteras vid väghållning och snöröjningen kraftigt förbättras.
- Sopsaltning på cykelbanor, gångbanor och trottoarer ska testas och utvärderas redan under vintern 2015-16.

Kollektiv- och biltrafik

Trafikplaneringen har under lång tid utgått från antaganden om en fortsatt växande biltrafik. Även här behöver vi byta fokus. Vi kan påverka biltrafiken med relativt enkla medel. Höjda parkeringsavgifter kan avgöra om vi tar bilen liksom restid och turtäthet i kollektivtrafiken. I en kommun som Jönköping, med stora höjdskillnader och en utdragen bebyggelse, är cykel och promenader inte alltid ett alternativ för alla. Vi prioriterar kollektivtrafiken och vårt slutmål är att den ska vara gratis. Ett första steg är fria resor för skolungdomar från årskurs 4 hela året och för personer över 65 år vid lågtrafik.

För att i största möjliga utsträckning göra citykärnan bilfri bör infartsparkeringar/pendlarparkeringar vid våra större infarter inrättas, kombinerat med någon form av cykelparkering och cykeluthyrning. Naturligtvis finns en hållplats för stomlinjebuss vid varje infartsparkering. I anslutning till dessa parkeringar kan gärna bilpooler och/eller biluthyrning finnas. Elbilar ska uppmuntras och fler laddstolpar installeras.

Idag kör större delen av kollektivtrafiken med stora ledbussar vid både hög- och lågtrafik. Vi vill se en storleksmässigt mer varierad busspark. Småbussar kan dessutom användas mer flexibelt.

- Jönköpings kommun ska prioritera kollektivtrafiken och slutmålet är att den ska vara gratis. Ett första steg är fria resor för skolungdomar från årskurs 4 hela året och för personer över 65 år vid lågtrafik.
- Elbilar ska uppmuntras och fler laddstolpar installeras.

Stadsplanering

En framtidssäkrad stadsplanering skapar balans mellan gammalt och nytt. Det är viktigt att behålla och vårda äldre byggnader, gator och torg, parker och planteringar – det som ger vår kommun identitet. Att anpassa nytt till gammalt är viktigt för att inte förlora en ursprunglig karaktär. Vi värnar mångfald – i såväl innerstad som mindre centra och på landsbygd. Olika hänsyn ska beaktas för olika platser och med dessa principer har vi förutsättningar att skapa en tilltalande grön och trivsamt kommun.

I den framtidssäkrade tätorten är det lätt och säkert att förflytta sig med cykel eller att promenera till lokal handel och service. Med färre bilar på kommunens gator ökar tillgängligheten och tryggheten för gång- och cykeltrafikanter och inte minst för rörelsehindrade. En tillgänglig stad passar såväl 9-åringar som 90-åringar. I en tillgänglig stad kan man vistas utan rädsla – men med en känsla av frihet och trivsel. I den gröna, människovänliga och levande staden behövs såväl växtlighet och vatten som handel och kultur.

Jönköping växer och därmed behovet av bostäder. Nybyggnation ska göras med miljövänliga metoder och miljövänliga material. Både ny- och ombyggnationer ska ske på ett yteffektivt, resurseffektivt och klimatsmart sätt. Eftersom fastigheter står för ungefär 40 procent av vår totala energi-användning behövs omfattande investeringar i energieffektivisering av redan befintlig bebyggelse. Dagens avloppssystem skapar problem av något som är en utmärkt resurs. Våra reningsverk är även hårt belastade. Ett sätt att möjliggöra framtida expansion av staden med ett minskat behov av stora

investeringar i reningsverk är att införa toaletter som är frikopplade från avloppsnätet. Många ser detta som ett steg tillbaka, men utvecklingen har gått framåt även här. Idag finns system som möter våra krav på komfort och hygien. Avfallet är en resurs som, med liten insats, direkt kan användas i jordbruket. Även biogasproduktion är lämpligt. På köpet får man ett slutet kretslopp av näringsämnen. Vi föreslår att Jönköpings kommun påbörjar prov med frikopplade toaletter, även i flerbostadshus.

För att hantera högre vattenflöden är det också viktigt att aktivt minimera och ombilda hårdgjorda ytor i staden till gröna. Detta fördröjer inte bara vattenflöden och förhindrar översvämning, utan binder även koldioxid och har en renande effekt på luften.

Jönköpings kommun behöver kontinuerligt renovera äldre byggnader så att de kan fortsätta vara bra bostäder, kontor och affärslokaler. Ytterligare investeringar bör ske i hållbar energiproduktion, exempelvis solpaneler och fjärrvärme.

Vi vill att kommunen använder ett certifieringssystem som ställer betydligt högre krav på byggmaterial jämfört med dagens certifieringssystem Miljöbyggnad. Målet måste vara att använda miljövänliga material och byggprocesser. Särskilt viktigt är detta i ytskikt och lager som kan överföra skadliga ämnen till rumsluften. Finns inte dessa system anser vi att kommunen ska arbeta för att få ställa egna krav.

En bra boendemiljö innebär en blandad bebyggelse med många olika upplåtelseformer. Efterfrågan på hyresrätter är stor och kommunen har ett ansvar för att de byggs i tillräcklig omfattning och med en rimlig hyressättning.

Vi vill att kommunen skapar ett provområde för bygge av hyresrätter med en betydligt lägre produktionskostnad än idag. För att lösa detta måste även nya byggformer undersökas.

Planering av nya områden ska i första hand ske på redan exploaterad mark. Vi vill undvika nybyggnation på åker- och parkmark. Åkermarken behövs för livsmedelsproduktion och parkmark/grönytor för rekreation. Dessutom fungerar de som stadens lungor. Stadsparken i Jönköping är en sådan lunga där vi motsätter oss all nyexploatering.

Jönköpings kommun ska ha en vision om nollutsläpp där tekniska system stöder hållbara livsmönster. Det ska finnas en balans mellan produktion och konsumtion av energi, mat och produkter. Stadsodling och småskalig, lokal elproduktion är en viktig del i detta. Stadens tak är en stor outnyttjad resurs, både för odling och energiproduktion.

- Jönköpings kommun ska gå i täten för nya, innovativa metoder och system som kan ge miljöförtjänster och effektivisera våra kommunala fastigheter och områden.
- Kommunen ska ställa betydligt högre krav på byggmaterial jämfört med dagens certifieringssystem.
- Jönköpings kommun ska påbörja prov med frikopplade toaletter, även i flerbostadshus.

Ekologisk odling och livsmedel

Ekologisk odling innebär att man arbetar med naturen och inte mot den. Vegetabilisk kost har betydligt mindre påverkan på miljön än livsmedel som framställts från djur.

Vid traditionell odling används ofta både handelsgödsel, som innehåller det giftiga ämnet kadmium, olika bekämpningsmedel och växtskyddsmedel. Allt handelsgödsel importeras och det innebär många och långa transporter. Läckaget av tungmetaller och gödningsämnen från det traditionella

jordbruket rinner ut och påverkar våra vattendrag och sjöar, bland annat Vättern – Jönköpings tätorts enda dricksvattentäkt! Växtskyddsmedel påverkar också våra humle- och bisamhällen. Jönköpings kommun ska värna både hälsa och miljö genom att, till en början, öka andelen ekologisk mat till minst 50 procent i kommunala kök. Vegetarisk mat ska erbjudas i samma omfattning som blandkost. Vegansk mat ska serveras till de som önskar.

Kommunen ska agera föregångare genom att stödja ekologisk produktion och alltid ta maximal miljöhänsyn och största möjliga, både sociala och etiska, hänsyn vid kommunala upphandlingar. Att skapa en långsiktig hållbarhetskultur kräver engagemang, lokal samverkan och även en öppenhet från kommunens sida för att skapa mer grönyta för odling och fler kolonilotter.

Vi vill stödja småskaligt, ekologiskt jordbruk. Det kan vara en köttdjursbonde som vill ställa om till köttproduktion som tar hänsyn till djurens och klimatets bästa. Betande djur bidrar till ett öppet landskap och det är även viktigt för artrikedom och biologisk mångfald.

Vi ska även stödja jordbrukare som vill odla ekologisk spannmål och önskar expertishjälp kring hur man fasar ut den konventionella ogräsbekämpningen och går över till ekologiska metoder. Äldre odlingsmetoder med grödor som harmonierar med naturen ska premieras!

Kommunen ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för stadsodling. Stadsodling handlar om att odla sin egen mat samtidigt som det ökar förståelsen för kretsloppstänkandet. Att fler människor, även i staden, får kunskap om odling har på sikt en positiv inverkan på samhällets grad av självförsörjning. Det skapar även mötesplatser och kontakter för boende som annars kanske aldrig skulle ha träffats. Det är positivt för tryggheten i samhället. Det är även en bra grund för integration i och med att det skapar möjligheter till gemensamt arbete och samvaro över gränserna. Många nyanlända har också kunskaper i odling och skulle på så sätt kunna bidra på ett djupare plan.

I anslutning till kommunens förskolor, skolor och äldreboenden ska finnas odlingslotter eller skolträdgårdar där ekologisk odling kan praktiseras.

- Jönköpings kommun ska öka andelen ekologisk mat till minst 50 procent i kommunala kök. Vegetarisk mat ska erbjudas i samma omfattning som blandkost. Vegansk mat ska serveras till de som önskar.
- I anslutning till kommunens förskolor, skolor och äldreboenden ska finnas odlingslotter eller skolträdgårdar där ekologisk odling kan praktiseras.

Om kemikalier och giftfria miljöer

Det ska vara en självklarhet att barn som tas om hand i kommunala förskolor inte ska behöva utsättas för onödig kemikalieexponering. Det finns forskning som visar tydliga samband mellan barns exponering i fosterstadiet, samt under de första levnadsåren, och deras framtida hälsa. Kemikalieexponering vid fel tillfälle i en ung människas liv kan senare orsaka hormonrubbningsar (såsom fetma och diabetes), sterilitet och överaktivitet. Det ofödda barnet och den gravida kvinnan ska skyddas så långt det är möjligt.

- Alla kommunala lokaler ska genomgå en inventering, utförd av professionell personal, för att upptäcka farliga material och misstänkt farliga ämnen ska fasas ut ur verksamheten.
- Byggmateriel som används vid nybyggnation och/eller renovering av kommunala fastigheter ska vara säkrade från läckage av kemikalier i den mån det är möjligt.
- Kommunen ska införa hårdare regler för vilka kemikalier som får användas i kommunal verksamhet.

- Kommunen ska göra en kartläggning över vart kemikalierna från det traditionella jordbruket, hushållen, industrin och gamla soptippar som rinner ner i vårt grundvatten, tar vägen.

Skola

Kommunens uppgift är att skapa förutsättningar för en skola där vi litar till elevens nyfikenhet och lärarens kompetens. Omvärlden förändras snabbt, ny teknik skapar helt nya yrken och rationaliserar bort andra. Det innebär att kommunen måste ligga i framkant vad gäller ny kunskap och teknik. Utbildningen ska fokusera på livslångt lärande. Utbildning och omskolning ska vara en möjlighet och merit. Inte ett hinder.

Varje dag möter elever kunniga, kompetenta och engagerade lärare i våra skolor. Men tiden räcker inte till. Forskningen är entydig; det är bristen på tid med läraren som gör att så många unga inte får möjlighet att uppnå kunskapsmålen, förverkliga sina drömmar och hitta ett jobb. Lärare måste få tid att vara lärare, och elever tid med sina lärare. Det kräver två saker; dels att man minskar på lärares pappersarbete, dels att vi anställer fler i skolan.

Vi vill minska lärarbyråkratin. Vi vill också att lärare ska få rätt att ordinera extra stöd till den elev som behöver det – när en lärare ser att en elev behöver extra stöd ska det vara början på en pedagogisk resa, inte en byråkratisk.

Vi vill ge eleverna större inflytande i det dagliga lärandet. Att ha inflytande i sitt eget lärande innebär att man med stigande mognad får ta ett större ansvar, vilket också skapar större glädje och motivation för lärande. Större inflytande även för lärarna skapar också större glädje.

Skolan på alla nivåer ska hålla en hög kvalitet. Tilliten till att läraren kan, och känner till sitt uppdrag, är en förutsättning för att de ska vara stolta och fortsätta göra ett professionellt och framgångsrikt arbete.

Vi vill göra ett försök med läxfri skola, det finns många goda exempel i vårt land på detta. I första hand för att skapa likvärdiga förutsättningar för våra elever. Ett av skolans uppdrag är att komplettera hemmet, och där är vi på väg mot ett stort och allvarligt misslyckande då skillnaden i barns hemmiljö spelar en allt större roll. Det är naturligtvis de utbildade pedagogerna som har den största kunskapen i lärande och som ska ha det ansvaret fullt ut. Exempelvis en timme mer per dag måndag–torsdag med tillgång till de ansvariga lärarna, kan bidra till att elevernas arbetsdag är slut när skolan är slut, och att de, liksom vi vuxna, på så sätt får rätt till sin fritid.

Målet är att det ska finnas utbildade och behöriga lärare i samtliga ämnen och på samtliga nivåer i utbildningsväsendet.

Med den växande främlingsfientligheten i vårt land ser vi behovet av att åter lyfta fram det viktiga värdegrundsarbetet. Det arbetet ska vara levande i skolans vardag och inte bara finnas som ett vackert dokument att ta fram när skolinspektionen kommer på besök.

Ohälsan bland unga ökar i Jönköping med anorexi och självmordstankar. Vi ser på detta med stor oro och vill stärka elevhälsan kraftigt! Elever ska inte behöva möta en röd lampa hos skolsköterskan och kuratorn var gång de söker hjälp. Det ska finnas mer tillgång till skolhälsovård. De nyanlända elever som kommer till förberedelseklasser runt om på våra skolor ska också få hjälp i ett tidigt skede.

Vi har en positiv syn på friskolor. Men vi tror på en idéburen och inte på en vinstdriven skola. Alternativ pedagogik ska vara det viktigaste argumentet för att starta en friskola. Eventuell vinst ska återinvesteras i verksamheten.

Istället för konkurrens mellan kommunala skolor och friskolor behöver vi samarbete. Vi behöver lära av varandra och på så sätt, för våra gemensamma skattepengar, ge det bästa till våra barn och ungdomar.

Ibland räcker de privata initiativen inte till för att föra fram alternativ pedagogik. Då måste det offentliga istället vara öppet för nytänkande. Kommunen skall verka för att en skola med en välbeprövad, men alternativ, pedagogik etableras.

Vi anser att det ska vara en självklarhet att kunna ändra inriktning på sitt yrkesval när man önskar under livet. Därför vill vi utöka antalet platser på vuxenutbildningen så att alla som har behov av en omställning får den möjligheten. Vi vill vidare upprätta ett kösystem som gör att man bara behöver söka utbildningen vid ett tillfälle och inte som nu, på nytt efter varje gång man blivit nekad en utbildningsplats. Det ska finnas en visshet i att man kommer att få sin utbildning.

Alla nyanlända ska garanteras en god nivåanpassad utbildning av behöriga lärare. På gymnasiet bör alla lärare ha grundläggande SVA-kompetens.

Grupper får inte ställas mot varandra. Det måste finnas möjlighet att bedriva undervisning inom olika verksamheter och med olika elevgrupper utan att den ena gruppen påverkas av den andra. Idag ligger till exempel den gymnasiala vuxenutbildningen i samma budget som SFI-undervisningen.

Validering av nyanländas bakgrund måste påskyndas och målet ska vara att den är färdig efter ett halvår. Det är alldeles för många som får vänta för länge på att få en ärlig chans på den svenska arbetsmarknaden, samtidigt som vissa branscher har svårt att rekrytera rätt arbetskraft. Matchningen måste påskyndas!

Skolan bör samarbeta mer med Högskolan i Jönköping för att förbereda eleverna för högre utbildning och ge högpresterande elever fler utmaningar under gymnasietiden.

- Lärarens pappersarbete ska minska och kommunen ska anställa fler i skolan.
- Kommunen ska göra ett försök med läxfri skola.
- Det ska finnas utbildade och behöriga lärare i samtliga ämnen och på samtliga nivåer i utbildningsväsendet.
- Kommunen ska se till att kraftigt stärka elevhälsan.
- Alternativ pedagogik ska vara det viktigaste argumentet för att starta en friskola.
- Grupper får inte ställas mot varandra i utbildningsväsendet.

Kultur

Att utmanas av konstnärlig verksamhet, både som utövare och konsument, i olika former (såsom bild, dans och musik), vara delaktig och ta del av ett livaktigt kulturellt klimat är viktigt för människors utveckling, välbefinnande och hälsa. Kultur är även en viktig del av kommunens utveckling och öppnar upp för nya idéer, entreprenörskap och förändring.

Tändsticksområdet kan fungera som en motpol till de kommersiella centra som vuxit upp. Där finns utrymme för en deltagarkultur som ger fler möjligheter att skapa på olika sätt. För detta måste kommunen:

- Satsa på bra och ekonomiskt överkomliga lokaler för konstutövare och ideella kulturorganisationer.
- Differentiera hyressättningen och öka föreningsbidragen.
- Öka budgeten för kultur- och fritidsnämnden.

Kommunens utställningsverksamhet är eftersatt. Vi menar att de initiativ som tas bör stödjas, till exempel Konsthall på Österängen. Utställningsverksamhet ger både konstutövare och kommuninvånare möjlighet att ta del av ny konst och kan bli en attraktion för besökare och turister.

Rosenlunds Herrgård med Posses trädgård kan bli en intressant mötespunkt för kommuninvånare och turister. Här vill vi skapa ett kunskapsprojekt inom ramen för stadsbyggnadsvisionen som aktivt involverar kommun, intresseorganisationer, kulturarbetare, Högskolan, Lantbruksskolan, näringslivet och föreningslivet.

Jönköping har ett rikt föreningsliv som bättre kan engageras och involveras i kommunens utveckling och upprustningen av gamla kulturmiljöer. För att öka förutsättningarna för Jönköping att utvecklas till en spännande kommun att bo och verka i anser vi att resurserna till kultursektorn måste stärkas. Det här innebär inte minst att förbättra förutsättningarna för allas möjlighet till kulturutövning.

Biblioteket är framtidens mötesplatser och behöver utvecklas för att möta framtidens behov – både vad gäller demokratiska samtal och kulturyttringar. Det innebär stora förväntningar på våra bibliotek och krav på kunnig personal som hjälper kommuninvånarna att navigera i ett allt mer komplext samhälle.

Biblioteken är till för alla men det är de svagare grupperna i samhället som behöver dem allra mest och de bibliotek som är belägna i utsatta områden har ett särskilt ansvar och behöver extra resurser för att möta framtidens utmaningar.

- Biblioteket är framtidens mötesplatser som behöver resurser för att klara av framtidens utmaningar.

Idéburet Offentligt Partnerskap

Det finns företag som drivs av idéer – inte av vinstintresse. Att vinst är motorn i många företag är inte fel. Samtidigt finns det andra drivkrafter än pengar i vårt samhälle. Kreativitet, innovationskraft och idealitet är, ibland parat med en viss samhällskritik, kärnan i idéburen verksamhet. Värdegrunden och idén står i centrum och många gånger är en del av de arbetade timmarna ideella.

De idéburna organisationerna bedriver inte affärsverksamhet i egentlig mening även om de ibland kanske omsätter mycket pengar. Många utvecklar också en särart som knappast vore möjlig i ett vinstdrivande företag. Men de behöver ge ett överskott, annars skulle verksamheterna inte överleva. Däremot återinvesteras överskottet i verksamheten.

Valfrihet existerar inte utan mångfald. Och en av förutsättningarna för mångfald i den sociala sektorn är just de idéburna organisationerna. De driver på utvecklingen och skapar mervärden. Men vi måste göra det möjligt för idéburen skola, vård och omsorg att konkurrera. Idag finansieras många av de idéburna organisationerna med hjälp av avtal och kontrakt. Avtal och kontrakt som aldrig kommer åt värdegrunden och idén som är själva kärnan och identiteten i dessa företag. För allt kan inte köpas för pengar. De idéburna organisationerna måste vårdas och utvecklas av de människor som bär idéerna. Annars försvinner mycket av just kreativiteten, innovationskraften, idealiteten och samhällskritiken.

Kommuner och landsting väljer ofta konkurrensupphandling som verktyg även i lägen där det inte finns någon konkurrens att vårda. Upphandlingar som emellanåt resulterar i ett fåtal dominerande privata företag på marknaden.

Men det finns samarbetsformer som vi vill utveckla och som tillåter offentlig finansiering. Samarbetsformer där den idéburna organisationen behåller sin självständighet och där parterna tillsammans definierar den samhällsutmaning man står inför och vad som behövs för att den ska lösas. Man ingår ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP).

- Jönköpings kommun ska, istället för upphandling, ingå Idéburet Offentligt Partnerskap med den idéburna sektorn.

Barn och unga

Barn och unga är såväl Sveriges som Jönköpings framtid. En trygg barndom och ungdom är en rättighet för alla. Barn och unga är aktiva medskapare av samhället och ska inte ses som passiva mottagare av ett samhälle som vuxna skapar åt dem. Våra yngsta kommuninvånare ska istället ges möjlighet att vara med och utforma den tillvaro de lever i.

Vi lägger stor vikt vid att barn och unga får en meningsfull tillvaro, såväl i skolan som på fritiden. I skolan bör eleverna få mer inflytande över sin skoldag. Vi tror att elever som får vara med och bestämma också blir tryggare och presterar mer utifrån sin förmåga. Det är viktigt att bli lyssnad på och detta gäller i synnerhet barn och unga. Unga människor ska ges möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. Ingen ska behöva vara rädd för att vara den hen är. Det gäller inte minst unga HBTQ-personer.

Satsningar på verksamheter som är viktiga för barn och unga innebär stora mänskliga långsiktiga vinster. Det behövs gott om plats för att träffas och utöva meningsfulla verksamheter. Vi vill därför att skolornas lokaler efter skoltid ska kunna användas till övriga aktiviteter såsom till exempel idrott, dans och spel. Denna verksamhet kan med fördel utformas så att föräldrar på ett smidigt sätt kan medverka.

I vår kommun behöver vi fler säkra och tillgängliga cykelbanor samt en väl fungerande och billig kollektivtrafik. Detta är viktigt för de flesta men extra relevant för barn och unga. Att på ett smidigt sätt kunna ta sig till och från skolan utan att behöva skjutas av föräldrar tror vi skulle uppskattas av såväl föräldrar som barn.

Vi vill med krafttag motverka alla former av mobbing och utanförskap. Uppväxten kan vara en tuff tid för många. Det är viktigt att alla känner att de får det stöd de behöver för att kunna må bra och utvecklas efter sina egna förutsättningar. Jönköpings kommun har ett stort ansvar för att se till att detta stöd erbjuds.

Vid fritidsaktiviteter ska alla, oavsett kön, ha samma möjligheter att utöva sina intressen (träningstider, tillgång till lokaler med mera).

Att vara ute i naturen är både nyttigt och lärorikt. Vi vill öka möjligheterna till vistelse i skog och mark och ge en ökad kunskap om naturen.

Vi som är vuxna idag har en skyldighet att ta vara på vårt samhälle och vår miljö. Vi anser att det inte är rätt att lämna över miljöskulder till barn och barnbarn. Genom att göra miljösatser i Jönköpings kommun med bland annat minskad användning av kemikalier, mer ekologisk mat och ökad kollektiv- och cykeltrafik underlättar vi för de som ska leva i Jönköpings kommun efter oss.

Kommunen ska se till:

- Att skolan arbetar normkritiskt för att ge varje elev möjlighet att utforska och uttrycka hela sin person.
- Att studie- och yrkesvägledare ska ha en nyckelroll när det gäller att främja yrkes- och gymnasieval som bryter mot traditionella könsmönster.
- Att alla får samma möjligheter inom idrotts- och fritidsektorn när det gäller bidrag och träningstider.
- Att skolornas lokaler kan användas till övriga aktiviteter efter skoltid, till exempel för idrott, dans och spel.

Mitt i livet

För att uppnå ökad jämställdhet måste vi lägga fokus på mäns och kvinnors lika möjligheter på arbetsmarknaden såväl som på ansvaret för hem och familj.

I nio av de tio största arbetskategorierna tjänar män mer än kvinnor med följderna att kvinnor får sämre pensioner. En annan faktor som sänker kvinnors pensioner är att många kvinnor deltidsarbetar. I Jönköping tar männen inte ens ut en fjärdedel av de vanliga föräldradagarna. Kvinnorna är hemma och får inte samma möjlighet att utveckla sin karriär. Det i sin tur har stor effekt på kvinnors inkomstnivåer och i slutändan på pensionerna. 80 procent av alla de som idag bara har garantipension, den lägsta pensionen, är kvinnor.

Kommunen ska vara en god arbetsgivare. Vi ska aktivt sträva efter att avskaffa ofrivilliga deltid. Heltid ska vara en rättighet, deltid en möjlighet. Kommunen ska göra en lönekartläggning av löneskillnaderna mellan mans- och kvinnodominerade yrken och se till att det blir en jämnare könsfördelning på kvinno- respektive mansdominerade arbetsplatser. Vi vill även arbeta för varannan damernas i våra kommunala styrelser.

Arbetet inom den kommunala omsorgen är ett mycket viktigt arbete som måste uppskattas. Att dela på turerna ger en ryckig arbetsdag och leder inte till bättre omsorg. Vi menar att det inte ska finnas delade turer. Vi vill även införa 35-timmarsvecka på försök i den kommunala äldreomsorgen.

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem och ofta ett mönster av handlingar som kan innebära allt från subtila antydningar till grova brott. Alla som är utsatta har rätt till vård och stöd och samhället måste samarbeta och arbeta mer förebyggande. Särskilt utsatta är barn som bevittnat våld. Behoven är individuella men de som får stöd och hjälp att bearbeta sina upplevelser har bättre möjlighet att utvecklas positivt.

- Kommunen ska göra en lönekartläggning av löneskillnaderna mellan mans- och kvinnodominerade yrken.
- Kommunen ska arbeta aktivt för jämställda löner och en jämnare könsfördelning på kvinno- respektive mansdominerade arbetsplatser.
- Styrelserna i kommunala bolag ska tillämpa "varannan damernas".
- Delade turer ska avskaffas. Kommunen ska även införa 35-timmarsvecka på försök i den kommunala äldreomsorgen.
- Kommunen måste arbeta mer förebyggande kring våld i nära relationer.

Den tredje åldern

Äldres erfarenhet, förmåga och kunskap ska tas till vara. Även de som gått in i den tredje åldern ska ses som en resurs och inte en belastning. Alla människor ska ha möjlighet att träffas, umgås och ta del av olika aktiviteter och evenemang. Den sociala isolering som drabbar många måste brytas. Handikappanpassningen av vår kommun måste prioriteras.

Redan tidigt i livet formas förutsättningarna för ett bra liv. Med stigande ålder ökar andelen fattiga. Men det gäller framför allt kvinnor. Över hälften av våra kvinnliga pensionärer räknas som fattiga. Och pensionerna är delvis ett resultat av att löneskillnaderna är stora mellan traditionella kvinno- respektive mansdominerade yrken.

Många äldre är friska allt längre vilket är en stor samhällsresurs. Äldres kunskaper och erfarenheter är ovärderliga på många områden och måste tas tillvara på ett bättre sätt, till exempel genom fortsatt yrkesaktivitet eller som mentorer till yngre. Inom frivilligsektorn och föreningslivet gör många äldre stora insatser. Men alla äldre är inte friska och med stigande ålder behövs ofta tilltagande hjälp. Därför är det viktigt med en trygg och god äldreomsorg som utgår från individuella behov.

Människor i den tredje åldern är inte stöpta i en och samma form – därför behövs valfrihet och att kommunen erbjuder olika boendialternativ för de som vill inte längre vill bo hemma utan önskar tillgång till service och hemvård. Det kan vara trygghetsboende, kollektivboende, pensionärslägenheter, servicelägenheter, äldreboende eller gruppboende för personer med demenssjukdomar. Efter 80 år ålder bör man ha rätt att välja boende utan biståndsbedömning.

Vi vill bygga alternativboenden småskaligt och mänskligt och komma bort från det gamla sjukhuslika korridorboendet. Kombinera gärna boende för äldre med förskola, skola, vårdcentral eller studentbostäder för att på så sätt ändå vinna fördel av det storskaliga. Man kan erbjuda subventionerat studentboende i utbyte mot att de tar sig tid med de äldre några timmar i veckan, för umgänge och utbyte mellan generationerna.

Men en bra omsorg stannar inte vid boendet eller hemtjänsten. Vi vill fokusera mer på innehållet. Det bör till exempel vara en rättighet att ta med sig sitt sällskapsdjur om man flyttar till annat boende.

Ett professionellt förebyggande och stärkande arbete måste ta större plats i äldreomsorgen. Studier har visat att motion, kostrådgivning, kognitiv träning, sociala aktiviteter samt åtgärder för att kontrollera högt blodtryck, diabetes och övervikt ökar äldres förmåga och livskvalitet samtidigt som det minskar behovet av vårdinsatser. Ett kontinuerligt lärande under hela livet gynnar både individ och samhälle.

Att få vistas utomhus borde vara ett självklart inslag i ett värdigt liv. Naturen kan bidra till ett friskare och bättre liv för många äldre. Tillgång till trädgård och grönska förbättrar livskvaliteten och att införa odlingsmöjligheter vid äldreboenden kan stimulera och utveckla.

Alla invånare i Jönköping ska kunna påverka sin vardag och kunna fylla den med ett meningsfullt och rikt innehåll. Det gäller inte minst personer med funktionshinder. Vi menar att inflytande frågor är viktiga och att alla ska ges makt över sitt eget liv.

- Kommunen ska erbjuda olika boendialternativ för de som vill inte längre vill bo hemma utan önskar tillgång till service och hemvård.
- Efter 80 år ålder ska man ha rätt att välja boende utan biståndsbedömning.
- Det bör vara en rättighet att ta med sig sitt sällskapsdjur om man flyttar till annat boende.
- Ett professionellt förebyggande och stärkande arbete måste ta större plats i äldreomsorgen.